

PĒTĪJUMS

Normatīvā regulējuma apskats un
priekšlikumi tā izmaiņām lietos ūdens
apsaimniekošanas jomā

Rīga, 2019

Šis dokuments sagatavots ar Latvijas Vides Aizsardzības Fonda administrācijas finansiālu atbalstu projekta “Normatīvo aktu priekšlikumu izstrāde ilgtspējīgās lietus ūdeņu apsaimniekošanas jomā” Nr. 1-08/225/2018 ietvaros.

Projekta īstenotājs: Biedrība CLEANTECH LATVIA

Projekta vadītājas: Evija Pudāne, Anete Meļņika

Pētījuma autori: Jurijs Kondratenko, Liene Zīliņa, Juris Laicāns, Baiba Gulbe, Daina Ieviņa

Informācijas pārpublicēšanas gadījumā atsauce uz pētījumu obligāta.

SATURA RĀDĪTĀJS

1. IEVADS	5
2. PĒTĪJUMA AKTUALITĀTE	6
3. TERMINU SKAIDROJUMS UN DEFINĪCIJAS	8
4. SPĒKĀ ESOŠĀ LIKUMDOŠANA, KAS ATTIECINĀMA UZ LIETUS ŪDEŅU APSAIMNIEKOŠANU	9
4.1. Likumi	9
4.2. Ministru kabineta noteikumi, kuri regulē vides aizsardzības prasību ievērošanu	11
4.3. Ministru kabineta noteikumi, kas nosaka prasības ūdenssaimniecībai un meliorācijai	12
4.4. Ministru kabineta noteikumi, kas nosaka prasības ūdenssaimniecībai	12
4.5. Ministru kabineta noteikumi, kas nosaka prasības meliorācijai	13
5. IDENTIFICĒTĀS NEPILNĪBAS LIKUMDOŠANĀ UN PRIEKŠLIKUMI TO NOVĒRŠANAI	14
5.1. Dažādās lietus ūdeņu apsaimniekošanas pieejas un ūdens novadīšanas infrastruktūras sadrumstalotība.....	14
5.1.1. Ūdens novadīšana nevis apsaimniekošana	14
5.1.2. Ūdens novadošās sistēmas nav integrētas.....	15
5.1.3. Nokrišņu ūdens novadīšana izmantojot vaļēju (meliorācijas) sistēmu nav noteikta kā ūdenssaimniecības pakalpojums:.....	16
5.1.4. Klimata pārmaiņu ignorēšana	16
5.1.5. Informācijas trūkums par ūdens novadīšanas infrastruktūru	17
5.2. Ūdens novadīšanas infrastruktūras parametru noteikšana	17
5.2.1. Neskaidrības, kas apgrūtina ūdens novadīšanas infrastruktūras plānošanu un projektēšanu.	17
5.2.2. Normatīvajos aktos nav pietiekoši konkrēti aprakstīti ilgtspējīgie/zaļie lietusūdeņu apsaimniekošanas risinājumi.....	20
5.2.3. Meliorācijas sistēmas - vismazāk aizsargātās inženierkomunikācijas apdzīvotās vietās	21
5.2.4. Ir izstrādāta virkne veiksmīgu vadlīniju/ieteikumu ūdens novadīšanas būvju projektēšanai, kas nav integrēti normatīvajā regulējumā	22
5.2.5. Normatīvajā regulējumā pastāv pretrunas attiecībā uz nokrišņu notekūdeņu novadīšanas infrastruktūras projektētāju nepieciešamajam sertifikācijas jomām:	22

5.3. Nokrišņu notekūdeņu novadīšanas sistēmas īpašumpiederība un atbildības sadalījums	23
Nav problēmu attiecībā uz ūdens novadīšanas sistēmas normatīvo regulējumu, kas ir pašvaldības vai valsts īpašumā	23
5.3.1. Ūdens novadīšanas sistēmas īpašumpiederību sadrumstalotība apgrūtina tās uzturēšanu un attīstību.....	24
5.3.2. Pastāv virkne problēmu attiecībā uz ūdens novadīšanas infrastruktūras aizsargjoslu režīma īstenošanu:.....	25
5.3.3. Saskaņā ar esošo normatīvo regulējumu pašvaldībām ir sarežģīti pārņemt kontroli par pašvaldības nozīmes koplietošanas ūdens novadīšanas sistēmu un uzturēt/attīstīt to.	26
5.4. Nokrišņu notekūdeņu attīrīšana	29
5.4.1. Ministru kabineta noteikumu Nr. 34 "Noteikumi par piesārņojošo vielu emisiju ūdenī" plašās interpretācijas iespējas attiecībā uz lietus notekūdeņu attīrīšanu:	29
5.4.2. Trūkst vadlīnijas ūdenssaimniecības pakalpojumu likuma paredzētajiem saistošiem noteikumiem.....	30
5.4.3. Automašīnu novietņu noteces attīrīšanas prasības nav harmonizētas	30
5.5. Norēķinu kārtība	31
5.5.1. Nokrišņu notekūdeņu savākšanas un attīrīšanas regulējums	31
5.5.2. Maksas ieviešanas par lietus ūdeņu novadīšanu iespējamie scenāriji.....	32
5.6. KOPSAVILKUMS UN TURPMĀKĀS DARBĪBAS IZMAIŅU IEVIEŠANAI	35

1. IEVADS

Projekta īstermiņa mērķis bija sagatavot priekšlikumus esošo normatīvo aktu grozījumiem un jaunu normatīvo aktu izstrādei lietus ūdeņu apsaimniekošanas jomā, kas sekmētu ilgtspējīgu lietusu apsaimniekošanu, uzlabojot apdzīvoto vietu noturību pret klimata pārmaiņām un samazinot ūdensobjektu piesārņojumu.

Savukārt ilgtermiņā projektam ir iecere sekmēt zaļās infrastruktūras izmantošanu lietusu apsaimniekošanā Latvijā, uzlabojot apdzīvoto vietu noturību pret klimata pārmaiņām un samazinātu ūdens objektu piesārņojumu, tādējādi veidojot iedzīvotājiem labvēlīgāku un labiekārtotāku vidi.

Nemot vērā izvirzītos uzdevumus pētījuma ietvaros tika izmantotas sekojošas pētījumu metodes:

- Kvantitatīvo datu analīze, lai iegūtu padziļinātas zināšanas par visu spēkā esošo, ar uzdevumu saistīto likumdošanu un īstermiņā plānotās izmaiņas;
- Visu iesaistīto mērķa grupu darba grupu organizēšana plaša viedokļa izzināšanai, minētās grupas aptvēra visus *quadra helix* elementus;
- Ekspertu darba grupas un diskusijas, lai definētu kritiskākos likumdošanas trūkumus un izstrādātu kopīgu viedokli.

Projektā laikā eksperti nonāca pie secinājuma, ka lietusu kanalizāciju un meliorācijas sistēmu apdzīvotajās vietās nepieciešams skatīt pilnā kontekstā, jo šīs sistēmas nodrošina ne tikai lietusu ūdeņu, bet arī sniega kušanas ūdeņu novadīšanu un gruntsūdens līmeņa regulēšanu. Nemot vērā iepriekš minēto, turpmāk dokumentā termina "*lietus ūdeņu apsaimniekošana*" vietā tiks izmantots termins "*nokrišņu notekūdeņu novadīšana*".

Šis dokuments sevī ietver apskatu par Latvijas republikā spēkā esošās likumdošanu, kas attiecas uz ūdenssaimniecību, lietusu kanalizācijas un meliorācijas jomām. Tajā uzskaitīti normatīvie akti, kas attiecas uz nokrišņu notekūdeņu novadīšanu, secinātas problēmas un izteikti priekšlikumi. Dokumentā ir ietverti gan vispārīgāki priekšlikumi, kas vērsti uz pieeju tehnisko prasību un parametru reglamentēšanai, gan arī priekšlikumi konkrētām izmaiņām dažāda līmeņa normatīvajos aktos, lai sekmētu ilgtspējīgu nokrišņu notekūdeņu novadīšanu.

Projektā ir piedalījušies eksperti lietusu kanalizācijas un meliorācijas (ieskaitot zaļos risinājumus), projektēšanas, ūdenssaimniecības pakalpojumu un pilsētplānošanas jomā.

Dokumentā ir iekļauti iesaistīto pušu darba grupas tikšanās rezultāti, kas notika 26.06.2018 un 23.10.2018. Šajās tikšanās piedalījās daudzpusīgas interešu grupas aptverot visus *quadro helix* elementus: valsts iestāžu un pašvaldību, universitāšu, biznesa un sabiedrības kopienu pārstāvji. Ekspertu izstrādātie likumdošanas izmaiņu priekšlikumi pirms publicēšanas tika nosūtīti darba grupu dalībniekiem, un saņemtie komentāri, secinājumi un papildinājumi tika integrēti gala ziņojumā.

2. PĒTĪJUMA AKTUALITĀTE

Projekta aktualitāti nosaka nepieciešamība sekmēt ilgtspējīgu nokrišņu notekūdeņu novadīšanu apdzīvotajās vietās Latvijā un to ietekmē sekojošas tendences:

- Saskaņā ar Latvijā veiktajiem pētījumiem, līdz gadsimta beigām Latvijā pieaugs kopējais nokrišņu daudzums gada, diennakts, piecu diennakšu periodā, kā arī dienu skaits ar stipriem un ļoti stipriem nokrišņiem. Saskaņā ar citu valstu pētījumiem (Zviedrija, Somija, Dānija, Vācija u.c.) tiek prognozēts arī nokrišņu intensitātes pieaugums, Latvijā nokrišņu intensitātes pieauguma prognozes līdz šim nav veiktas. Ņemot vērā iepriekš norādītos pētījumus par nokrišņu daudzumu Latvijā un nokrišņu intensitāti citās Baltijas jūras reģiona valstīs, var samērā droši prognozēt, ka arī Latvijā līdz gadsimta beigām pieaugs nokrišņu intensitāte. Netieši uz to norāda fakts, ka pēdējo 2-3 gadu laikā Latvijā pieredzētas lietusegāzes, kuru statistiskā varbūtība līdz šim ir bijusi viena reize 20, 50, 100 vai 200 gados.

Tāpēc, plānojot pret klimatu izmaiņām noturīgas apdzīvotas vietas ilgtermiņa attīstību, nokrišņu notekūdeņus vairs nevar aplūkot tikai lietus kanalizācijas infrastruktūras kontekstā, kuras mērķis ir pēc iespējas ātrāk novadīt noteikta mēroga lietusegāzes noteci, bet gan jādomā par integrētu nokrišņu notekūdeņu novadīšanas sistēmu izveidi, kurās, pielietojot ilgtspējīgus zaļās infrastruktūras risinājumus, nokrišņi ir uzskatāmi par plaši pielietojamu ūdens resursu.

- Vadošajās pasaules valstīs ūdens resursu pārvaldības jomā (Zviedrija, Dānija, Vācija, ASV u.c.) plaši tiek izmantoti zaļās infrastruktūras risinājumi nokrišņu notekūdeņu attīrīšanai. Pasaulē ir veikti vairāki pētījumi par ievalku, lietusegāzi, dīķu, ūdenscaurlaidīgo segumu u.c. zaļās infrastruktūras elementu efektivitāti attiecībā uz makro piesārņojuma (kopējās suspendētās daļiņas, fosfors, kopējais organiskais ogleklis, amoniji), mikro piesārņojuma un smago metālu piesārņojuma samazinājumu, kā arī mikrobioloģisko rādītāju uzlabošanu.

Labā starptautiskā prakse nokrišņu notekūdeņu novadīšanā nozīmē ilgtspējīgu un integrētu pieeju, kuru raksturo šādi aspekti:

- Nokrišņu notekūdeņu apsaimniekošana tiek veikta pēc iespējas tuvāk noteces rašanās avotam;
- Tiek pielietota konvencionālās infrastruktūras (kolektori, sūkņu stacijas, attīrīšanas iekārtas) un zaļās infrastruktūras (ievalkas, lietusegāzi, dīķi u.c.) kombinācija, atkarībā no konkrētā sateces baseina un noteces īpašībām;
- Plānošana ikdienas, aprēķina un ekstrēmām lietusegāzēm un sniega kušanas scenārijiem;
- Nokrišņu notekūdeņu apsaimniekošanas risinājumi ir daļa no pilsētvides, to izmantošana rekreācijai un citām funkcijām;

- Nokrišņu notekūdeņu novadīšanas sistēmas finansiālā ilgtspēja, kas tipiski ietver maksu par nokrišņu notekūdeņu apsaimniekošanas infrastruktūru.

Neatkarīgi no tehniskajām niansēm par konkrēto priekšlikumu ieviešanas aspektiem vai veidiem, ir svarīgi iezīmēt sekojošos galvenos vispārīgos priekšlikumus, kas šajā dokumentā tiks apskatīti detalizētāki:

- **Sateces baseinu principa** ieviešana, plānojot nokrišņu notekūdeņu novadīšanas sistēmu attīstību un dažādu ūdens novadīšanas infrastruktūras elementu (lietus kanalizācija, meliorācijas sistēma, komunālo notekūdeņu kanalizācijas sistēma) analīzi kopskatā;
- **Kompetences un atbildības sadalījums** starp lietus kanalizācijas (ūdensapgādes un kanalizācijas būvju) un meliorācijas projektēšanas jomu būvspeciālistiem. **Perspektīvā ir izskatāma šo projektēšanas jomu apvienošana;**
- **Izmaksu segšanas principa** pielietošana attiecībā uz nokrišņu notekūdeņu novadīšanas infrastruktūru, **samaksas par infrastruktūras izmantošanas ieviešana;**
- **Lielāku tiesību piešķiršana pašvaldībām koplietošanas nokrišņu novadīšanas sistēmas uzturēšanā;**
- Ilgtspējīgo nokrišņu notekūdeņu **novadīšanas risinājumu definēšana un reglamentēšana** ar plānošanu un būvniecību saistītajos normatīvajos aktos.

3. TERMINU SKAIDROJUMS UN DEFINĪCIJAS

Meliorācijas Uzņēmuma tehniskie noteikumi - Zemkopības ministrijas izstrādātie Uzņēmumu tehniskie noteikumi – nozares standarti „Meliorācijas sistēmas”. Tie nosaka specifikācijas un vispārīgās prasības drenāžas būvēm, gultņu nostiprinājumiem, caurtekām, kājnieku laipām. Uzņēmumu tehniskajos noteikumos ir noteiktas arī prasības būvprojekta saturam un noformēšanai, būvdarbu izpildei un būvju nodošanai ekspluatācijā. Uzņēmumu tehniskie noteikumi apstiprināti ar Zemkopības ministrijas rīkojumu, tie nav reģistrēti SIA „Latvijas standarts”.

Lietus ūdeņu apsaimniekošana – sistēmu, metožu un paņēmieni kopums, kas nodrošina lietus notekūdeņu novadīšanu, attīrīšanu, uzkrāšanu, infiltrāciju, otrreizējo izmantošanu. Turpmāk tekstā šī definīcija tiek atspoguļota terminā “nokrišņu notekūdeņu novadīšana”.

Ilgspējīgie nokrišņu notekūdeņu novadīšanas risinājumi – risinājumi, kuros maksimāli tiek atdarināta lietus un nokrišņu ūdeņu notece dabiskajās ekosistēmās un neapbūvētajās teritorijās, ar mērķi mazināt apbūves ietekmē radušos applūšanu un dabīgo ūdensteču piesārņojumu. Ilgspējīgie risinājumi iekļauj tādus “zaļos” risinājumus kā lietus dārzus, ievalkas, dīķus, filtrācijas un infiltrācijas grāvjus, zaļos jumtus u.c. Risinājumi veic vairākas funkcijas, t.sk. nokrišņu notekūdeņu novadīšanu/iztvaikošanu/uzkrāšanu/infiltrāciju, attīrīšanu, kā arī ainavisko, rekreāciju, mikroklimata regulēšanu un bioloģiskās daudzveidības uzlabošanu.

Nokrišņu notekūdeņu novadīšana - nokrišņu ūdeņu (lietus un sniega kušanas ūdeņu) un gruntsūdeņu, kas nonāk meliorācijas, lietus kanalizācijas, kanalizācijas kopsistēmās vai citās līdzīgās sistēmās, savākšana no nekustamajiem īpašumiem, attīrīšana (ja nepieciešams) un novadīšana vidē.

VSIA LVĢMC - Valsts sabiedrībai ar ierobežotu atbildību "Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centrs".

VSIA ZMNI - Valsts sabiedrībai ar ierobežotu atbildību "Zemkopības ministrijas nekustamie īpašumi".

LSGŪTIS SC - Latvijas Siltuma, gāzes un ūdens tehnoloģijas inženieru savienības Būvspeciālistu sertifikācijas centrs.

VZD - Valsts zemes dienests.

DAP - Dabas aizsardzības pārvalde.

VARAM - Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija.

TIAN - teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumi.

4. SPĒKĀ ESOŠĀ LIKUMDOŠANA, KAS ATTIECINĀMA UZ LIETUS ŪDEŅU APSAIMNIEKOŠANU

4.1. Likumi

Civillikums - (turpmāk tekstā *Civillikums*) ir likums, kas nosaka četrām tiesību daļām, tai skaitā lietu un saistību tiesības, ikvienam Latvijas republikas pilsonim.

Likums par pašvaldībām - (turpmāk tekstā *Par pašvaldībām*) nosaka Latvijas pašvaldību darbības vispārīgos noteikumus un ekonomisko pamatu, pašvaldību kompetenci, domes un tās institūciju, kā arī domes priekšsēdētāja tiesības un pienākumus, pašvaldību attiecības ar Ministru kabinetu un ministrijām, un pašvaldību savstarpējo attiecību vispārīgos noteikumus.

Likums Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodekss - (turpmāk tekstā *APK*), kura uzdevums ir aizsargāt sabiedrisko iekārtu, īpašumu, pilsoņu sociāli ekonomiskās, politiskās un personiskās tiesības un brīvības tiesības, un likumīgās intereses, kā arī apzinīgu attieksmi pret saviem pienākumiem un atbildību sabiedrības priekšā.

Teritorijas attīstības plānošanas likums - (turpmāk tekstā *TAP likums*), kura mērķis ir panākt, ka teritorijas attīstība tiek plānota tā, lai varētu paaugstināt dzīves vides kvalitāti, ilgtspējīgi, efektīvi un racionāli izmantot teritoriju, un citus resursus, kā arī mērķtiecīgi un līdzsvaroti attīstīt ekonomiku.

Ūdens apsaimniekošanas likums – (turpmāk tekstā *ŪA likums*), kura mērķis ir aizsargāt un saglabāt visu ūdeņu kvalitāti, kā arī vides bioloģisko daudzveidību ilgtermiņā.

Likums Par ietekmes uz vidi novērtējumu - (turpmāk tekstā *Ietekme uz vidi*) nosaka darbības, kurām nepieciešams piemērot par Ietekmi uz vidi novērtējumu, izņēmumus un īpašos gadījumus.

Vides aizsardzības likums - (turpmāk tekstā *VAL*), kura mērķis ir nodrošināt kvalitatīvu dzīves vidi, izveidojot efektīvu vides aizsardzības sistēmu un veicinot ilgtspējīgu attīstību. Tas nosaka vides aizsardzības principus, prasības ilgtspējīgas attīstības plānošanai, valsts un pašvaldību iestāžu funkcijas vides jomā, sabiedrības informēšanas un līdzdalības kārtību lēmumu pieņemšanā vides jomā, prasības vides aizsardzības kontroles nodrošināšanai, atbildību par kaitējumu videi, prasības brīvprātīgi pielietojamiem vides pārvaldības līdzekļiem. Likums nosaka, ka jārealizē neatliekami pasākumi situācijas pārvaldīšanai, citu kaitējumu izraisīšu faktoru novēršanai, lai ierobežotu vai nepieļautu turpmāku kaitējumu videi un nelabvēlīgu ietekmi uz cilvēku veselību vai dabas resursu saistīto funkciju pasliktināšanos. Likums uzsver preventīvo pasākumu nozīmi, kā arī skaidro tiešus kaitējuma draudus jeb pietiekamu varbūtību, ka kaitējums videi radīsies tuvākajā laikā.

Civilās aizsardzības un katastrofas pārvaldīšanas likums - (turpmāk tekstā **CAKPL**), kurš nosaka valsts institūciju un pašvaldību atbildības dažādu katastrofu veidu pārvaldīšanā. Pašvaldības savā administratīvajā teritorijā koordinē tās katastrofas, kas saistītas ar ēku un būvju sabrukšanu, avāriju siltumapgādes, ūdensapgādes un notekūdeņu sistēmā. Likums nosaka, ka savlaicīgi ir jāprognozē katastrofas draudi, šajā gadījumā stipru lietusgāžu izraisītus plūdus, jāveic riska novērtēšana un jāplāno un jārealizē preventīvie pasākumi. Pašvaldības savā administratīvajā teritorijā koordinē tās katastrofas, kas saistītas ar ēku un būvju sabrukšanu, avāriju siltumapgādes, ūdensapgādes un notekūdeņu sistēmā. Latvijā izveidotas 36 pašvaldības sadarbības teritoriju civilās aizsardzības komisijas, tiek izstrādāti šo teritoriju civilās aizsardzības plāni, kā arī atjaunotais valsts civilās aizsardzības plāns. Tajā jāiekļauj iespējamo risku saraksts, risku scenāriji, risku matricas un risku kartes, preventīvie, gatavības, reaģēšanas un seku likvidēšanas pasākumi katram riskam, valsts agrīnās brīdināšanas sistēma un tās aktivizēšana, sadarbības teritoriju agrīnās brīdināšanas sistēmas, informācijas apmaiņas platformas (izmantojamas katastrofas vai tās draudu gadījumā), krīžu komunikācijas kārtība, nepieciešamie resursi u.c.

Likums klasificē katastrofu veidus, un atbilstoši katastrofas cēloņiem starp dabas katastrofām (ieskaitot hidroloģiskās) ir minēti plūdi. Likums nosaka, ka VARAM ir atbildīgā institūcija par katastrofu pārvaldīšanu saistībā ar paliem, plūdiem, sniega sanesumiem, savukārt gan ministrijas, gan pašvaldības veic atbilstošus preventīvos uzdevumus: novērtē risku, veic gatavības, reaģēšanas un seku likvidēšanas pasākumus, apzina un plāno nepieciešamos resursus.

Aizsargjoslu likums - (turpmāk tekstā **Aizsargjoslu likums**) nosaka aizsargjoslu veidu un vispārīgos aprobežojumus tajos.

Būvniecības likums – (turpmāk tekstā **Būvniecības likums**) nosaka vispārīgas prasības būvniecības, projektēšanas jomā.

Ūdenssaimniecības pakalpojumu likums – (turpmāk tekstā **Ūdenssaimniecības pakalpojumu likums**), kura mērķis ir veicināt kvalitatīvu un vides prasībām atbilstošu ūdenssaimniecības pakalpojumu pieejamību, lai nodrošinātu pakalpojumu lietotājus ar nepārtrauktiem un drošiem pakalpojumiem, līdzsvarojot vides aizsardzības, dabas resursu ilgtspējīgas izmantošanas un sabiedrības ekonomiskās intereses.

Meliorācijas likums - (turpmāk tekstā **Meliorācijas likums**), kura mērķis ir nodrošināt tādu meliorācijas sistēmu pārvaldības mehānismu, kas veicina dabas resursu ilgtspējīgu apsaimniekošanu un izmantošanu, nodrošina iedzīvotāju drošībai, labklājībai un infrastruktūras attīstībai nepieciešamo ūdens režīmu, kā arī racionālu meliorācijas sistēmu būvniecību, ekspluatāciju, uzturēšanu un pārvaldību.

4.2. Ministru kabineta noteikumi, kuri regulē vides aizsardzības prasību ievērošanu

13.01.2015. Ministru kabineta noteikumi **Nr.18 “Kārtība, kādā novērtē paredzētās darbības ietekmi uz vidi un akceptē paredzēto darbību”** nosaka kārtību, kādā veic sākotnējo izvērtējumu, organizē paredzētās darbības, arī būvniecības ietekmes uz vidi novērtējuma sākotnējo sabiedrisko apspriešanu, izstrādā paredzētās darbības ietekmes uz vidi novērtējuma programmu, sagatavo paredzētās darbības ietekmes uz vidi novērtējuma ziņojumu un kārtību, kādā akceptē paredzēto darbību.

27.01.2015. Ministru kabineta noteikumi **Nr.30 “Kārtība, kādā Valsts vides dienests izdod tehniskos noteikumus paredzētajai darbībai”** nosaka paredzētās darbības, kuru veikšanai ir nepieciešami tehniskie noteikumi, prasības tehnisko noteikumu saturam, pieprasīšanas un sagatavošanas kārtību.

13.06.2006 Ministru kabineta noteikumi **Nr.475 “Virszemes ūdensobjektu un ostu akvatoriju tīrīšanas un padziļināšanas kārtība”** nosaka virszemes ūdensobjektu un ostu akvatoriju tīrīšanas un padziļināšanas kārtību.

15.01.2002. Ministru kabineta noteikumi **Nr.27 “Noteikumi par upēm (upju posmiem), uz kurām zivju resursu aizsardzības nolūkā aizliegts būvēt un atjaunot hidroelektrostaciju aizsprostus un veidot jebkādas mehāniskus šķēršļus”** nosaka upes (upju posmus), uz kurām zivju resursu aizsardzības nolūkā aizliegts būvēt un atjaunot hidroelektrostaciju aizsprostus un veidot jebkādas mehāniskus šķēršļus.

22.01.2002 Ministru kabineta noteikumi **Nr.34 “Noteikumi par piesārņojošo vielu emisiju ūdenī”** nosaka notekūdeņu emisijas robežvērtības un aizliegumus piesārņojošo vielu emisijai ūdenī, īpaši jutīgas teritorijas, uz kurām attiecas paaugstinātas prasības komunālo notekūdeņu attīrīšanai, šādu teritoriju noteikšanas kritērijus, apsaimniekošanas kārtību un robežas, un kārtību, kādā operators kontrolē piesārņojošo vielu emisijas apjomu ūdenī, veic monitoringu un sniedz attiecīgo informāciju.

12.03.2002. Ministru kabineta noteikumi **Nr.118 “Noteikumi par virszemes un pazemes ūdeņu kvalitāti”** nosaka kvalitātes normatīvus virszemes un pazemes ūdeņiem.

31.05.2011. Ministru kabineta noteikumi **Nr.418 “Noteikumi par riska ūdensobjektiem”** nosaka virszemes ūdensobjektus, kuros pastāv risks nesasniegt Ūdens apsaimniekošanas likumā noteikto labu virszemes ūdeņu stāvokli minētajā likumā paredzētajā termiņā un prasības riska ūdensobjektu aizsardzībai.

4.3. Ministru kabineta noteikumi, kas nosaka prasības ūdenssaimniecībai un meliorācijai

19.08.2014. Ministru kabineta noteikumi Nr.500 "Vispārīgie būvnoteikumi" nosaka būvju iedalījumu grupās, būvspeciālistu atbildību, nosacījumus inženierizpētei, gadījumus, kad nepieciešama būvprojekta ekspertīze, kā arī būvuzraudzības nosacījumus.

30.06.2015. Ministru kabineta noteikumi Nr.338 "Noteikumi par Latvijas būvnormatīvu LBN 003-15 "Būvklimatoloģija"" nosaka klimatoloģiskos rādītājus, kas piemērojami būvniecībā attiecībā uz būvēm un to elementiem.

30.06.2015 Ministru kabineta noteikumi Nr.334 "Noteikumi par Latvijas būvnormatīvu LBN 005-15 "Inženierizpētes noteikumi būvniecībā"" nosaka prasības kādas jāievēro, veicot inženierizpēti, jaunbūvējamu, pārbūvējamu un atjaunojamu būvju projektēšanā, kā arī būvdarbu un ekspluatācijas laikā.

30.09.2014 Ministru kabineta noteikumi Nr.574 "Noteikumi par Latvijas būvnormatīvu LBN 008-14 "Inženiertīklu izvietojums"" nosaka prasības siltumapgādes, ūdensapgādes, kanalizācijas, drenāžas, elektronisko sakaru tīklu, elektroapgādes tīklu, gāzes apgādes tīklu ar spiedienu līdz 1,6 MPa, izvietojumam.

4.4. Ministru kabineta noteikumi, kas nosaka prasības ūdenssaimniecībai

22.03.2016. Ministru kabineta noteikumi Nr. 174 "Noteikumi par sabiedrisko ūdenssaimniecības pakalpojumu sniegšanu un lietošanu" nosaka sabiedrisko ūdenssaimniecības pakalpojumu sniegšanu un lietošanu.

10.10.2006. Ministru kabineta noteikumi Nr.833 "Ekspluatācijas aizsargjoslu noteikšanas metodika gar ūdensvadu un kanalizācijas tīkliem" nosaka prasības ūdensvadu un kanalizācijas tīklu (tīklu elementu) ekspluatācijas aizsargjoslām.

09.05.2017. Ministru kabineta noteikumi Nr. 253 "Atsevišķu inženierbūvju būvnoteikumi" nosaka būvniecības procesā iesaistītās institūcijas un atbildīgos būvspeciālistus, būvniecības procesam nepieciešamos dokumentus un to saturu.

30.06.2015. Ministru kabineta noteikumi Nr.327 "Noteikumi par Latvijas būvnormatīvu LBN 223-15 "Kanalizācijas būves"" nosaka būvnormatīvs nosaka prasības kanalizācijas būvju projektēšanai.

4.5. Ministru kabineta noteikumi, kas nosaka prasības meliorācijai

02.05.2012. Ministru kabineta noteikumi Nr.306 "Noteikumi par ekspluatācijas aizsargjoslas ap meliorācijas būvēm un ierīcēm noteikšanas metodiku lauksaimniecībā izmantojamās zemēs un meža zemēs".

13.07.2010. Ministru kabineta noteikumi Nr.623 "Meliorācijas kadastra noteikumi", nosaka meliorācijas kadastra saturu un izveides, uzturēšanas un informācijas apmaiņas kārtību, tā datu iesniegšanas un aktualizēšanas kārtību un meliorācijas sistēmas inventarizācijas saturu un veikšanas kārtību.

03.08.2010. Ministru kabineta noteikumi Nr.714 "Meliorācijas sistēmas ekspluatācijas un uzturēšanas noteikumi" nosaka prasības, kas zemes īpašniekam vai tiesiskajam valdītājam jāievēro meliorācijas sistēmas izmantošanā, kopšanā un saglabāšanā.

07.07.2015. Ministru kabineta noteikumi Nr.378 "Meliorācijas sistēmas būvniecības, ekspluatācijas un uzturēšanas izmaksu aprēķināšanas, sadales un norēķinu kārtība un kārtība, kādā pašvaldība piedalās pašvaldības nozīmes koplietošanas meliorācijas sistēmas būvniecībā, ekspluatācijā un uzturēšanā, kā arī minēto izmaksu segšanā" nosaka kārtību, kādā meliorācijas sistēmu īpašnieki piedalās visu nozīmju meliorācijas sistēmas būvniecībā, ekspluatācijā un uzturēšanā, un to izmaksu sadalē.

06.07.2010. Ministru kabineta noteikumi Nr.612 "Kārtība, kādā nosakāmi un atlīdzināmi zaudējumi, kas saistīti ar meliorācijas sistēmas bojāšanu, iznīcināšanu vai izmantošanas tiesību ierobežošanu" nosaka kārtību, kādā aprēķināmi un atlīdzināmi zaudējumi, kas saistīti ar meliorācijas sistēmas bojāšanu, iznīcināšanu vai izmantošanas tiesību ierobežošanu.

16.09.2014. Ministru kabineta noteikumi Nr.550 "Hidrotehnisko un meliorācijas būvju būvnoteikumi" nosaka būvniecības procesā iesaistītās institūcijas un atbildīgos būvspeciālistus, būvniecības procesam nepieciešamos dokumentus un to saturu.

30.06.2015. Ministru kabineta noteikumi Nr.329 "Noteikumi par Latvijas būvnormatīvu LBN 224-15 "Meliorācijas sistēmas un hidrotehniskās būves"", šis būvnormatīvs nosaka prasības meliorācijas sistēmu un hidrotehnisko būvju projektēšanai un virszemes ūdensobjektu hidroloģiskajiem aprēķiniem.

04.01.2018. Ministru kabineta noteikumi Nr.9 "Melioratīvās hidrometrijas darbu veikšanas kārtība" nosaka kārtību, kādā tiek veikti melioratīvās hidrometrijas darbi – virszemes ūdensobjektu un meliorācijas sistēmu ūdens režīma novērojumi, mērījumi un iegūto datu apstrāde.

30.09.2014. Ministru kabineta noteikumi Nr.600 "Kārtība, kādā piešķir valsts un Eiropas Savienības atbalstu atklātu projektu konkursu veidā pasākumam "Ieguldījumi materiālajos aktīvos" nosaka kārtību pasākuma "Ieguldījumi materiālajos aktīvos" apakšpasākumiem (tai skaitā meliorācijas sistēmu pārbūvei/atjaunošanai).

5. IDENTIFICĒTĀS NEPILNĪBAS LIKUMDOŠANĀ UN PRIEKŠLIKUMI TO NOVĒRŠANAI

5.1. Dažādās lietus ūdeņu apsaimniekošanas pieejas un ūdens novadīšanas infrastruktūras sadrumstalotība

5.1.1. Ūdens novadīšana nevis apsaimniekošana

PROBLĒMA:

Latvijas Republikas normatīvajos aktos (upju baseinu apgabalu apsaimniekošanu regulējošie normatīvie akti, lietus kanalizācijas un meliorācijas būvnormatīvi) šobrīd ir noteikti ilgtspējīgās lietus ūdeņu apsaimniekošanas principi, taču šie principi ir izstrādāti vairāk par pamatu ņemot teorētiskos aspektus, apskata jautājumu ļoti vispārīgi un neietver praktiskās definīcijas un metodes ilgtspējīgai lietus ūdeņu apsaimniekošanai.

Praksē tiek pielietota tradicionālā inženiertehniskā pieeja lietus ūdeņu apsaimniekošanā - pēc iespējas ātrāk novadīt noteces ūdeņus (lietus ūdeņus un gruntsūdeņus) no apbūvētajām teritorijām uz dabīgām ūdenstecēm, rezultātā netiek analizētas kopējās ūdens novadīšanas sistēmas izbūves un uzturēšanas izmaksas (gan koplietošanas, gan individuālā īpašnieka), vērā ņemot tikai izmaksas konkrētajā attīstības projektā. Projektos, kuros attīstītajam jāsedz visi infrastruktūras izveides un bieži vien arī uzturēšanas izdevumi, daudz lielāka uzmanība tiek veltīta nokrišņu notekūdeņu novadīšanai, nevis ilgtspējīgu risinājumu izveidei (infiltrācijai un atkārtotai izmantošanai).

PRIEKŠLIKUMS:

Sekmēt integrēto Sateces baseinu apsaimniekošanas plānu izstrādi un ieviešanu, ņemot vērā applūšanas mazināšanas un ūdens kvalitātes aspektus.

Sateces baseinu apsaimniekošanas plāni noteiktu katrās teritorijas noteces īpatnības, iekļautu plūdu ceļu analīzi, definētu un vizualizētu kopējo attiecīgās teritorijas nokrišņu notekūdeņu novadīšanas sistēmu, tās kvalitatīvos un kvantitatīvos rādītājus, analizētu applūšanas un vides piesārņojuma riskus un izmaksas, nokrišņu notekūdeņu apsaimniekošanas infrastruktūras izveides un uzturēšanas izmaksas, noteiktu ekonomiski pamatotus mērķus attiecībā uz applūšanas mazināšanu, pielaujamo applūšanas varbūtību un attiecīgi definētu nepieciešamos pasākumus infrastruktūras uzturēšanai un attīstībai, t.sk. drošu plūdu ceļu izveidi.

Sateces baseinu apsaimniekošanas plānu risinājumus attiecīgi būtu jāņem vērā izstrādājot teritorijas plānojumu, projektējot, būvējot un uzturot ūdens novadīšanas infrastruktūru. Teritorijās, kur nokrišņu notekūdeņu novadīšanai būtiska loma vai potenciāls ir kanalizācijas kopsistēmai, sateces baseinu apsaimniekošanas plāniem būtu jāapskata arī šīs ūdenssaimniecības infrastruktūras veids.

Sateces baseinu apsaimniekošanas plānu izstrāde būtu koordinējama ar 36 pašvaldības sadarbības teritoriju civilās aizsardzības plāniem vai iekļaujama tajos, kā arī ar upju baseinu apgabalu apsaimniekošanas plāniem un plūdu riska pārvaldības plāniem.

Pastāv vairākas iespējas, kā sekmēt šādu plānu izstrādi:

Pirmkārt, šādus sateces baseinu apsaimniekošanas plānus var izstrādāt kā vienas pašvaldības tematiskos plānojumus. Lai pašvaldībām radītu stimulu šādus plānus izstrādāt, būtu ieteicams *Ūdenssaimniecības pakalpojumu likumā*, precizējot un papildinot likuma 6. panta septītās daļas pilnvarojumu pašvaldībām, noteikt, ka pašvaldība var ieviest samaksu par esošās infrastruktūras uzturēšanu un attīstību, ja attiecīgajā teritorijā izstrādāti sateces baseinu apsaimniekošanas plāni. Atsevišķi tiesību aktos un ES fondu apguves dokumentos var paredzēt, ka ES atbalsts nokrišņu notekūdeņu novadīšanas infrastruktūrai tiek piešķirts tikai, ja attiecīgajā teritorijā izstrādāts sateces baseina apsaimniekošanas plāns.

Otrkārt, sateces baseinu apsaimniekošanas plānu izstrādi var noteikt kā obligāto ūdens apsaimniekošanas likumā, teritorijas attīstības plānošanas likumā, civilās aizsardzības un katastrofu pārvaldīšanas likumā un citos normatīvajos aktos. Taču šāda pieeja netiek rekomendēta, jo uzliek nesamērīgu administratīvo slogu pašvaldībām.

5.1.2. Ūdens novadošās sistēmas nav integrētas

PROBLĒMA:

Normatīvajos aktos nokrišņu notekūdeņu novadīšanas infrastruktūra ir sadalīta kanalizācijas būvēs un meliorācijas būvēs, tajos nav atspoguļots ūdens novadīšanas sistēmas integrētais raksturs un vienotība, nav noteikta prasība skatīt ūdens noteci kompleksi viena sateces baseina ietvaros. Normatīvie akti nosaka parametrus katrai inženierkomunikācijai, bet likumdošanā nav noteikts nepieciešamības gadījumā savienot sistēmu kopplūsmas un noteces.

PRIEKŠLIKUMI:

Lai būtu iespēja runāt par lietus ūdeņu novadīšanu, kā vienotu veselumu, pirmkārt, ir nepieciešams **noteikt un nostiprināt** sekojošos normatīvajos aktos - *TAP likumā*, *ŪA likumā*, *Ūdenssaimniecības pakalpojumu likumā*, *Meliorācijas likumā*, *LBN-223-15 "Kanalizācijas būves"*, *LBN-224-15 "Meliorācijas sistēmas un hidrotehniskās būves"* **jaunu terminu – nokrišņu notekūdeņu novadīšana** - nokrišņu ūdeņu (lietus un sniega kušanas ūdeņu) un gruntsūdeņu, kas nonāk meliorācijas, lietus kanalizācijas, kanalizācijas kopsistēmās vai citās līdzīgās sistēmās, savākšana no nekustamajiem īpašumiem, attīrīšana (ja nepieciešams) un novadīšana vidē.

Noteikt **būvnormatīvu** *LBN-223-15 "Kanalizācijas būves"* un *LBN-224-15 "Meliorācijas sistēmas un hidrotehniskās būves"* **harmonizāciju**, piemēram, virszemes noteci apdzīvotajās vietās aprēķināt par pamatu izmantojot *LBN 223-15 "Kanalizācijas būves"*. Plašāks skaidrojums izklāstīts 4.2. sadaļā.

5.1.3. Nokrišņu ūdens novadīšana izmantojot vaļēju (meliorācijas) sistēmu nav noteikta kā ūdenssaimniecības pakalpojums:

PROBLĒMA:

Apdzīvotajās vietās nokrišņu notekūdeņi tiek novadīti pa kombinētajām sistēmām - gan pa slēgtajiem vadiem (kolektoriem), gan vaļējām ūdens notekām (grāvjiem), tie savukārt arī nodrošina teritorijas drenāžas funkciju. Ūdenssaimniecības pakalpojumu likumā iztrūkst nepārprotami iekļautas normas, ka nokrišņu ūdens novadīšana ir iekļaujama ūdenssaimniecības pakalpojumu sastāvā.

PRIEKŠLIKUMS:

Ūdenssaimniecību pakalpojumu likuma 1. panta 10. punktā noteikto definīciju, papildināt ar paplašinātu skaidrojumu, ka "pakalpojumi lietussaimniecības savākšanai un novadīšanai tai skaitā - nokrišņu notekūdeņu novadīšana (sniega kušanas, lietussaimniecības un grunts ūdeņu novadīšana).

5.1.4. Klimata pārmaiņu ignorēšana

PROBLĒMA:

Normatīvajos aktos nav pietiekami atspoguļota un nostiprināta klimata pārmaiņu ietekme uz ūdens novadīšanas infrastruktūru (veicot jaunas infrastruktūras plānošanu, jāņem vērā esošās slēgtās un vaļējās sistēmas kapacitāte) un sistēmas noturības plānošana pret ekstrēmajām lietussaimniecībām. Latvijas teritorijā ir veikta virkne pētījumu, kas analizē nokrišņu daudzuma pieaugumu klimata pārmaiņu rezultātā, izmaiņas gada mēnešos, nākotnes prognozes un scenārijus u.c. Piemēram, LVGMC 2017.gada ziņojumā "KLIMATA PĀRMAIŅU SCENĀRIJI LATVIJAI" ir apzinātas un novērtētas līdzšinējo klimata pārmaiņu izpausmes un nākotnes klimata pārmaiņu scenāriji laika periodam līdz 2100. gadam Latvijas teritorijai, kā arī izstrādāts klimata pārmaiņu rīks. Savukārt, VARAM sadarbojoties ar SIA "Baltkonsults", SIA "Estonian, Latvian & Lithuanian Environment", SIA „Procesu analīzes un izpētes centrs”, LVMI "Silava" un biedrību "Zaļā Brīvība" izstrādāja pētījumu par risku un ievainojamības novērtēšanu un pielāgošanās pasākumu identificēšanu sešās jomās - ainavu plānošana un tūrisms, bioloģiskā daudzveidība un ekosistēmu pakalpojumi, civilā aizsardzība un ārkārtas palīdzība, būvniecība un infrastruktūras plānošana, veselība un labklājība, lauksaimniecība un mežsaimniecība.

Tomēr šo pētījumu ieteikumu ieviešana likumdošanā ir gausa, un plānojot un projektējot nokrišņu novadīšanas infrastruktūru netiek prasīts ņemt vērā klimata pārmaiņu ietekmi.

PRIEKŠLIKUMS:

Projektēšanas noteicošajos būvnormatīvos LBN-223-15 "Kanalizācijas būves", LBN-224-15 "Meliorācijas sistēmas un hidrotehniskās būves" paredzēt iekļaut prasību ņemt vērā nokrišņu

daudzuma un intensitātes pašreizējo pieaugumu un nākotnes tendences klimata pārmaiņu rezultātā. Nokrišņu daudzuma un intensitātes pieauguma prognozes jāapkopo Latvijas Vides, Ģeoloģijas un Meteoroloģijas Centram .

5.1.5. Informācijas trūkums par ūdens novadīšanas infrastruktūru

PROBLĒMA:

Ūdens novadīšanas jomā strādājošiem speciālistiem nav informācijas (izņemot meliorācijas kadastru) par sateces baseinu ūdens novadīšanas infrastruktūru.

PRIEKŠLIKUMS:

Izveidot pilnīgi jaunu vai izmantot esošo meliorācijas kadastra informāciju, kurā tiktu attēlota attiecīgajā pašvaldībā esošo ūdens novadīšanas infrastruktūras būvju reģistri un to sateces baseini. Sistēmā būtu iespējams iegūt informāciju par visām ūdens novadīšanas sistēmām (meliorācijas, lietus kanalizācijas, sadzīves kanalizācijas utt.) attiecīgās Pašvaldības teritorijā, tai jābūt sasaistītai ar kadastra informāciju. Šāda datu bāze kalpotu par plānošanas instrumentu, kas ļautu realizēt arī pilsētu notekūdeņu sateces un to apsaimniekošanas, attīstības plānus. Datu bāzi ieteicams veidot kā nacionālu vai civilās aizsardzības instrumentu pašvaldību sadarbības teritorijās, jo nokrišņu ūdeņu novadīšanas infrastruktūras sateces baseini nereti atrodas vairāku novadu administratīvajās teritorijās.

5.2. Ūdens novadīšanas infrastruktūras parametru noteikšana

5.2.1. Neskaidrības, kas apgrūtina ūdens novadīšanas infrastruktūras plānošanu un projektēšanu.

Nemot vērā iepriekš 5.1.4.apakšpunktā minēto, ka Latvijas Republikas būvnormatīvos nav ņemtas vērā klimata pārmaiņu tendences un ekstrēmie nokrišņu gadījumi, kā rezultātā esošās, kā arī jaunizbūvētās lietus kanalizācijas sistēmas, netiek galā tām izvirzītajiem mērķiem un applūst, nepieciešams novērst neskaidrības Latvijas būvnormatīvā LBN 223-15 "Kanalizācijas būves".

5.2.1.1 Applūšanas parametri

PROBLĒMAS:

LBN 223-15 "Kanalizācijas būves" skaidri nosaka, kādi pieņēmumi jāizmanto nosakot vienreizējas lietus aprēķina intensitātes pārsniegšanas periodu, projektējot lietus kanalizāciju (skatīt *LBN 223-15 "Kanalizācijas būves"* 3., 4.tabulu), kā arī ļauj to noteikt ar aprēķinu, ņemot vērā galējo pieļaujamo lietus aprēķina intensitātes pārsniegšanas periodu (*LBN 223-15*

"Kanalizācijas būves" 5.tabula). Taču normatīvs nenosaka minētā vienreizējas lietus aprēķina intensitātes pārsniegšanas perioda aprēķina metodi;

LBN 223-15 "Kanalizācijas būves" nav definēts "galējais pieļaujamais lietus aprēķina intensitātes pārsniegšanas periods", proti, vai šajā gadījumā ūdens līmenis sasniedz kanalizācijas aku augšu (brauktuvi), brauktuves borta augšu vai nekustamo īpašumu robežas.

LBN 223-15 "Kanalizācijas būves" definējums par "pagrabu applūšanu" ir pārāk vispārīgs: tie nedrīkstot applūst, taču bieži vien applūšanas risks ir konkrētās būves iekšējo tīklu projektēšanas jautājums, jo saskaņā ar ekspertu viedokli, ēku pagrabi visbiežāk applūst no nepareizas pagrabu hidroizolācijas izvēles un kļūdām būvdarbu tehnoloģiskajā procesā, nevis virsūdeņu iekļūšanas tajos. Pagrabu applūšana nav veiksmīgs kritērijs ūdens novadīšanas sistēmas applūšanas varbūtības izvēlei.

PRIEKŠLIKUMI:

LBN 223-15 "Kanalizācijas būves" paredzēt, ka applūšanas varbūtība un izmantojamās aprēķina lietuseģības varbūtība tiek noteikta pašvaldības vai pašvaldību sadarbības teritorijas līmenī, saskaņā ar sateces baseinu apsaimniekošanas plāniem. Savukārt būvnormatīvā noteikt minimālās prasības projektējot lietus kanalizāciju un ievērojot prognozētās nokrišņu pārmaiņas aprēķina lietuseģību varbūtībai.;

LBN 223-15 "Kanalizācijas būves" precīzi definēt terminu "galējais pieļaujamais lietus aprēķina intensitātes pārsniegšanas periods".

LBN 223-15 "Kanalizācijas būves" izņemt pagrabu applūšanu kā applūšanas kritēriju, aizvietojot ar viennozīmīgi interpretējamo kritēriju, piemēram "ūdens līmeņa pacelšanās virs ielas apmales".

5.2.1.2 Nokrišņu datu nepilnības un parametru trūkums

PROBLĒMA:

LBN 223-15 "Kanalizācijas būves" pamatā tiek izmantoti jau novecojuši nokrišņu dati, turklāt trūkst parametru vērtības caurplūduma aprēķinu formulās lietuseģībām ar atkārtotības varbūtību retāku par reizi gadā (q20) un pusotrā gadā (n). Ņemot vērā iepriekšminēto, praksē tiek projektēta lietus kanalizācija ar nepietiekamu cauruļvadu novades spēju.

PRIEKŠLIKUMS:

Aktualizēt LBN 223-15 "Kanalizācijas būves" ar aktuālajiem nokrišņu datiem un papildinot ar intensitātes, ilguma un biežuma tabulām vai arī pārnest tās LBN 003-15 "Būvklimatoloģija". Balstoties uz pieejamajiem vēsturisko novērojuma datiem, izstrādāt nokrišņu intensitātes, ilguma un biežuma datu tabulas pa atsevišķām Latvijas pilsētām izsakot rādītājus mm vai l/s/ha. Šādi dati obligāti nepieciešami sekojošiem lietuseģību ilgumiem

minūtēs: 5, 10, 15, 20, 30, 45, 60, 90, 120, 150, 180, 240, 360, 480, 720, 1080, 1440, 2880, 4320 ar sekojošiem atkārtotāšanās periodiem 0,33; 0,5; 1; 2; 5; 10; 15; 20; 25; 30; 50; 100; 200 gados.

5.2.1.3 Neizpildāmās prasības Latvijas būvnormatīvā 224-15 "Meliorācijas sistēmas un hidrotehniskās būves"

PROBLĒMA:

Normatīvā ir noteikti parametri meliorācijas būvju projektēšanai ārpus apdzīvotajām vietām, savukārt meliorācijas būvēm apdzīvotās vietās tiek izvirzītas tādas prasības attiecībā uz gruntsūdens līmeni, kuras principā ir neiespējami nodrošināt ar pašteses sistēmu palīdzību, neierīkojot polderu sūkņu stacijas.

PRIEKŠLIKUMS:

Lai apdzīvotās vietās meliorācijas sistēmu pamatuzdevums nebūtu gruntsūdeņu sūkņu staciju izbūve katrai ēkai (kā to šobrīd nosaka normatīvs), būtu nepieciešams veikt labojumus MK noteikumos Nr.329 "Noteikumi par Latvijas būvnormatīvu LBN 224-15 "Meliorācijas sistēmas un hidrotehniskās būves"". 180.1. apakšpunktu izteikt šādā redakcijā "Apdzīvotu vietu apbūves teritorijā gruntsūdens līmenis jānodrošina atbilstošs apbūves veidam, nodrošinot drošu būvju un citas infrastruktūras ekspluatāciju."

5.2.1.4 Nav noteiktas lietus kanalizācijas un meliorācijas būvnormatīvu piemērošanas robežas

PROBLĒMA:

Saskaņā ar Meliorācijas likumu un Ūdenssaimniecības pakalpojumu likumu nav noteikta robeža starp lietus kanalizācijas un meliorācijas infrastruktūras piederības robežu apdzīvotajās vietās, kur jāpiemēro lietus kanalizācijas vai meliorācijas būvnormatīvi. Esošais būvniecības likuma regulējums strikti nenosaka kompetenču robežas. Praksē tas noved pie situācijas, ka atklātā ūdens novadīšanas infrastruktūra tiek projektēta pēc lietus kanalizācijas LBN 223-15 "Kanalizācijas būves" parametriem. Problēmvieta rodas apdzīvotajās vietās, kurās atrodas novadošo meliorācijas tīklu "tranzīta" ceļā – t.i. apdzīvotu vietu šķērso virszemes regulēta vai neregulēta ūdensnoteka, kas novada no meliorētām platībām ūdeņus. Savukārt virsūdeņi, ko novada no apdzīvotas vietas, papildinot virszemes ūdensobjekta kopējo noteces apjomu, netiek ņemti vērā zemāk esošajā ūdensobjekta šķersgriezuma aprēķināšanā lauksaimniecības vajadzībām (jo aprēķinā tiek izmantoti lauksaimniecības zemju noteces moduļi).

PRIEKŠLIKUMI:

Papildināt būvnormatīvus LBN 223-15 "Kanalizācijas būves" un LBN 224-15 "Meliorācijas sistēmas un hidrotehniskās būves" ar normu, ka apdzīvotu vietu teritorijās, veicot

hidroloģisko aprēķinu, tas jāveic saskaņā ar būvnormatīva LBN 223-15 "Kanalizācijas būves" 3.2.punktā noteiktajām lietus aprēķina daudzuma metodiku;

Papildināt būvnormatīvu LBN 224-15 "Meliorācijas sistēmas un hidrotehniskās būves" ar prasību, ka veicot novadošā tīkla projektēšanu, jāņem vērā arī apdzīvotas vietas virszemes noteces daudzumu, kas jāaprēķina saskaņā ar LBN 223-15 "Kanalizācijas būves" noteiktajām prasībām.

5.2.1.5 Meliorācijas "Uzņēmuma tehniskie noteikumi" ir novecojuši

PROBLĒMA:

Meliorācijas Uzņēmuma tehniskie noteikumi ir novecojuši, tajā nav aktuālās informācijas par hidroloģiskajiem datiem un mūsdienās izmantojamajām tehnoloģijām. Meliorācijas "Uzņēmuma tehniskajiem noteikumiem" ir tikai informatīvs raksturs, savukārt uz šiem noteikumiem atsaucas VSIA ZMNĪ, izsniedzot tehniskos noteikumus meliorācijas sistēmu projektēšanai un būvniecībai.

PRIEKŠLIKUMS:

Aktualizēt "Uzņēmuma tehniskos noteikumus", iekļaujot tajos jaunākos datus, kas attiecas uz lietus ūdeņu nokrišņu un to intensitātēm, kā arī "Uzņēmuma tehniskos noteikumus" būtu nepieciešams apstiprināt kā Latvijas Valsts standartus.

5.2.2. Normatīvajos aktos nav pietiekoši konkrēti aprakstīti ilgtspējīgie/zalie lietusūdeņu apsaimniekošanas risinājumi

PROBLĒMA:

Nokrišņu notekūdeņu novadīšanas apsaimniekošanas risinājumi nav definēti kā inženierbūves un nav ieviesti normatīvi vai standarti to projektēšanai un būvniecībai, uzraudzībai, kā arī nav noteikti vienoti principi to ekspluatācijai un ūdens attīrīšanas kvalitātei.

Nevienā no spēkā esošajiem būvnormatīviem nav noteikti vienoti principi un kritēriji darbībām, kas attiecas uz nokrišņu notekūdeņu novadīšanas ilgtspējīgu risinājumu pielietošanu. Šo jautājumu varētu risināt ar kritēriju definēšanu katras pašvaldības teritorijas un apbūves noteikumos, atbilstoši pašvaldības teritorijas un apbūves īpatnībām. Tomēr būtu jāparedz šo faktoru obligāta definēšana Meliorācijas likumā un LBN 223-15 "Kanalizācijas būves";

Nokrišņu notekūdeņu novadīšanas lietus ūdeņu apsaimniekošanas risinājumi netieši tiek atrunāti LBN 223-15 "Kanalizācijas būves" sadaļā "pieteces regulēšana", un pieminētie risinājumi ir tikai dīķi vai tilpnes. To izmantošana paredzēta tikai lielās lietus ūdens pieteces gadījumā, kas ir pretrunā ar ilgtspējīgās lietus ūdeņu apsaimniekošanas pieeju. Izņēmums -

gadījumus, kad dīķus vai tilpnes lietderīgi izmantot notekūdeņu attīrīšanai, taču šajā gadījumā jāparedz ierīces piesārņojuma savākšanai;

Videi draudzīgi meliorācijas sistēmu elementi (piemēram, sedimentācijas baseini, meandri vai mitrāji) iekļauti ministru kabineta *noteikumos Nr. 600 "Kārtība, kādā piešķir valsts un Eiropas Savienības atbalstu atklātu projektu konkursu veidā pasākumam "Ilgspējīgi materiāļos aktīvos"* kā viens no papildus kritērijiem augstākas atbalsta intensitātes saņemšanai ES finansētajos projektos meliorācijas jomā, savukārt citos meliorācijas būvniecību regulējošajos dokumentos, šādi termini netiek minēti, kas rada šaubas par to projektēšanas parametriem un uzraudzību.

PRIEKŠLIKUMI:

Definēt un iestrādāt normatīvajos aktos, piemēram, TAP likumā, ŪA likumā, Ūdenssaimniecības pakalpojumu likumā, Meliorācijas likumā terminu "Ilgspējīgie nokrišņu notekūdeņu novadīšanas risinājumi" un izstrādāt tiem atsevišķus standartus / būvnormatīvus. Iespējamā definīcija: *"Ilgspējīgie nokrišņu notekūdeņu novadīšanas risinājumi - risinājumi, kuros maksimāli tiek atdarināta lietus un nokrišņu ūdeņu notece dabiskajās ekosistēmās un neapbūvētajās teritorijās, ar mērķi mazināt apbūves ietekmē radušos applūšanu un dabīgo ūdensteču piesārņojumu. Ilgtspējīgie risinājumi iekļauj tādus "zaļos" risinājumus kā lietus dārzus, ievalkas, dīķus, filtrācijas un infiltrācijas grāvjus, zaļos jumtus u.c. Termina "Ilgspējīgie / zaļie nokrišņu notekūdeņu novadīšanas risinājumi" definēšana un būvnormatīva/standarta izstrāde dotu iespēju šos risinājumus izbūvēt saskaņā ar būvnormatīviem, un tiem piemērot būvniecības, ekspluatācijas un citus noteikumus;*

Atsauci uz terminu "Ilgspējīgie nokrišņu notekūdeņu novadīšanas risinājumi" nepieciešams iekļaut LBN-223-15 "Kanalizācijas būves", LBN-224-15 "Meliorācijas sistēmas un hidrotehniskās būves" – kā tehniski un ekonomiski izvērtējamus risinājumus;

Ieteicams papildināt LBN-223-15 "Kanalizācijas būves" un LBN-224-15 "Meliorācijas sistēmas un hidrotehniskās būves" ar "zaļo" risinājumu galvenajiem parametriem un raksturlielumiem, vai arī izstrādāt atsevišķu normatīvu/standartu, lai ieviešot jauno terminu "Ilgspējīgie nokrišņu notekūdeņu novadīšanas risinājumi", nodrošinātu risinājumu pareizu projektēšanu, būvniecību un ekspluatāciju, Par katra konkrētā risinājuma detalizācijas pakāpi un piemērojamību, nepieciešams veikt specialistu viedokļa un priekšlikumu apkopošanu.

5.2.3. Meliorācijas sistēmas - vismazāk aizsargātās inženierkomunikācijas apdzīvotās vietās

PROBLĒMA:

Nav noteikti minimālie attālumi no meliorācijas būvēm līdz būvju elementiem

PRIEKŠLIKUMS:

Nepieciešams veikt papildinājumus ministru kabineta noteikumos Nr.574 *Noteikumi par Latvijas būvnormatīvu LBN 008-14 "Inženiertīklu izvietojums"* un analogiski lietos kanalizācijai, arī meliorācijas sistēmām piemērot minimālos horizontālos attālumus līdz būvju pamatiem, žogu, estakāžu pamatiem, dzelzceļa kontakttīklu balstu pamatiem un zemējumiem, elektronisko sakaru tīklu līniju balstu konstrukcijām, ielas apmales akmenim (brauktuves malai, nostiprinātajai joslas nomalei), autoceļa grāvja ārējai malai vai autoceļa uzbēruma pēdai, lai tiktu nodrošināta maksimāla visu inženierkomunikāciju aizsardzība.

5.2.4. Ir izstrādāta virkne veiksmīgu vadlīniju/ieteikumu ūdens novadīšanas būvju projektēšanai, kas nav integrēti normatīvajā regulējumā

PROBLĒMA:

Virszemes noteces novadīšanas aprēķināšanā un būvju projektēšanā jau šobrīd projektētāji izmanto atsevišķu nozaru izstrādātos noteikumus un/vai vadlīnijas, kas nav atspoguļotas normatīvajā regulējumā.

- AS Latvijas Valsts ceļi, veicot ceļu projektēšanas pasūtījumus, kā vienu no projektēšanas izejas dokumentiem, ņem vērā 2005.gadā izstrādātos "IETEIKUMI CEĻU PROJEKTĒŠANAI. Ūdens novade". Šie ieteikumi ir izstrādāti pamatojoties uz Zviedrijas normatīvajiem aktiem lietos ūdeņu novadē un Latvijas ceļu projektēšanas un būvniecības pieredzi.
- AS Latvijas Valsts meži 2015.gadā ir izstrādājuši un apstiprinājuši "[Meža infrastruktūras objektu projektēšanas tehniskos noteikumus](#)". Šie noteikumi nosaka prasības, kas jāņem vērā projektējot meža meliorācijas un meža ceļus. Noteikumi ir pārskatāmi, ar sastrukturizētu formu, aktuāliem izejas datiem un nepārprotamām aprēķinu metodēm.

PRIEKŠLIKUMS:

aktualizējot Uzņēmuma standartu "Meliorācijas Uzņēmuma tehniskie noteikumi", ņemt vērā jau iepriekš minētos nozaru izstrādātos standartus, un tajos noteiktās prasības pēc nepieciešamības iestrādāt jaunajā standartā, kā arī iekļaut tajos normas, kas attiecas uz nokrišņu notekūdeņu novadīšanas risinājumiem apdzīvotās vietās.

5.2.5. Normatīvajā regulējumā pastāv pretrunas attiecībā uz nokrišņu notekūdeņu novadīšanas infrastruktūras projektētāju nepieciešamajam sertifikācijas jomām:

PROBLĒMA:

Šobrīd Būvniecības likumā, kā arī speciālajos būvnoteikumos un *ministru kabineta noteikumos Nr. 169 "Būvspeciālistu kompetences novērtēšanas un patstāvīgās prakses*

uzraudzības noteikumi” ir noteiktas divas atšķirīgas jomas – ūdensapgādes un kanalizācijas sistēmas un meliorācijas sistēmas, kuru speciālisti var projektēt, veikt būvniecību un uzraudzību. Atšķirīgas sertificēšanas institūcijas - LSGŪTIS SC un Latvijas Melioratoru Biedrība - uzrauga un izsniedz sertifikātus katrai no sertificētajām jomām.

Ūdensapgādes un kanalizācijas sistēmu projektēšana sevī ietver ne tikai lietus kanalizācijas sistēmu projektēšanu, bet arī pārējo ūdensapgādes sistēmu projektēšanu, kas atšķiras no lietus kanalizācijas.

Savukārt, meliorācijas sistēmu projektēšanā ietilpst arī apdzīvotu vietu meliorācija, ceļa grāvju projektēšana, kā arī segto vadu projektēšana. Pilsētās un apdzīvotās vietās, it sevišķi, tādās, kas ir izveidojušās apbūvējot meliorētas lauksaimniecības zemes, virszemes noteces un ūdeņu novadīšanas projektēšana sasaucas ar lietus kanalizācijas projektēšanas pamatprincipiem. Šobrīd, lai būtu iespēja projektēt grāvi kā novadošo posmu lietus kanalizācijas kolektora līdz promtekai ir nepieciešams būvprojekta grāvja sadaļu izstrādāt meliorācijas sistēmu projektēšanā sertificētam speciālistam, savukārt, projektējot autoceļus, nav nepieciešams šis sertifikāts. Lai arī visi projektēšanas pamatnosacījumi ir līdzīgi, nereti, tas apgrūtina būvprojektu izstrādi.

PRIEKŠLIKUMS:

Nemot vērā, ka abām jomām ir vienots uzdevums - nokrišņu notekūdeņu novadīšana, nepieciešams vidējā termiņā ieviest integrētos sertifikātus, kas pieļautu iespēju apdzīvotās vietas lietus ūdeņu novadīšanas sistēmas projektēt gan sertificētajām personām ar izsniegtajiem sertifikātiem ūdensapgādes un kanalizācijas jomā, gan sertificētajām personām meliorācijas un hidrotehnisko būvju projektēšanas jomā. Ārpus apdzīvotām vietām, jāatstāj spēkā esošā kārtība.

Savukārt ilgtermiņā tiek rekomendēts apvienot šīs divas sertifikācijas jomas vienā, vismaz apdzīvotajās vietās, bet iespējams arī ārpus tām.

5.3. Nokrišņu notekūdeņu novadīšanas sistēmas īpašumpiederība un atbildības sadalījums

Nav problēmu attiecībā uz ūdens novadīšanas sistēmas normatīvo regulējumu, kas ir pašvaldības vai valsts īpašumā

Saskaņā ar Meliorācijas likumā noteikto pašvaldībām un Valsts sabiedrībai ar ierobežotu atbildību "Zemkopības ministrijas nekustamie īpašumi" ir pienākums veikt pašvaldības un Valsts meliorācijas sistēmas būvniecību, uzturēšanu un ekspluatāciju. Līdz ar to attiecībā uz meliorācijas sistēmām, kas nav koplietošanas, bet ir viena īpašnieka sistēma un atrodas pašvaldības vai valsts īpašumā, nepastāv īpašas problēmas meliorācijas sistēmas uzturēšanai.

5.3.1. Ūdens novadīšanas sistēmas īpašumpiederību sadrumstalotība apgrūtina tās uzturēšanu un attīstību

PROBLĒMA:

Privatizācijas gaitā ūdens novadīšanas sistēmu īpašumtiesības Latvijā tika sadrumstalotas.

Meliorācijas sistēmas gadījumā likumdošana nosaka zemju īpašnieku atbildību par viņu īpašumā esošo meliorācijas sistēmu un būvju saglabāšanu, un uzturēšanu, savukārt par koplietošanas sistēmu uzturēšanu atbild visi zemju īpašnieki, kuru īpašumus apkalpo attiecīgā sistēma. Likumdošanā ir noteikts veids kā sadalīt koplietošanas sistēmas uzturēšanas izmaksas, bet praksē šis mehānisms nestrādā tā sarežģītās koordinācijas dēļ. Tāpat nepastāv vienots koplietošanas sistēmu uzraudzības un kontroles mehānisms sateces baseinu ietvaros. Savukārt, lai pašvaldības iegūtu īpašumtiesības vai valdījumu uz attiecīgajām inženierbūvēm, ir jāveic likumā noteiktās procedūras par zemju atsavināšanu.

Zemes pārvaldības likuma 5.pantā ir atrunātas darbības ar nekustamā īpašuma daļām, kurām ir noteikts statuss “Zeme tehniskās publiskās infrastruktūras nodrošināšanai”. Jaunie likuma grozījumi, kas stājās spēkā 2018.gada 25.oktobrī nosaka aprobežojumus un termiņus teritorijām, kas pašvaldības teritorijas plānojumā ir noteiktas kā teritorijas tehniskās publiskās infrastruktūras vajadzībām.

Likums nosaka termiņu, kurā pašvaldība var veikt īpašuma vai tā daļas atsavināšanu, kā arī aprobežojumus nekustamajam īpašumam, ja šāda teritorija ir noteikta ar saistošajiem noteikumiem, savukārt pēc noteikumos noteiktā laika beigām, ja pašvaldība nav realizējusi būvniecības ieceri, tiek atcelti visi ierobežojumi uz attiecīgo apgrūtinājumu. Teorētiski šo regulējumu ir iespējams pielietot arī uz valējām nokrišņu notekūdeņu noteces sistēmām, pie nosacījuma, ja tās atrodas zemes vienībās, kurām saskaņā ar teritorijas plānošanas noteikumiem ir noteikta plānotā (atļautā) izmantošana - tehniskās publiskās infrastruktūras teritorija. Saskaņā ar Teritorijas attīstības plānošanas likumā noteikto definīciju - publiskā infrastruktūra — tautsaimniecības teritoriālās struktūras sastāvdaļa, ko veido tehniskā (transporta, sakaru, enerģētikas, ūdensapgādes un vides objekti) un sociālā (izglītības, zinātnes, veselības un sociālās aprūpes, valsts pārvaldes, sabiedrisko pakalpojumu, kultūras un rekreācijas objekti) infrastruktūra. Savukārt virszemes noteces regulējošās būves neietilpst ūdensapgādes būvju objektos, attiecīgi tās ir būves, kas atrodas Tehniskās apbūves teritorijās.

PRIEKŠLIKUMS:

Viens no iespējamajiem variantiem, kā risināt samilzušos problēmu koplietošanas sistēmu īpašumu piederību jautājumu un to ekspluatāciju, apsaimniekošanu un uzturēšanu, ir piemērot uz tiem identisku normu kā *Zemes pārvaldības likumā* 8.¹ pantā “Pašvaldības nozīmes ceļš”. Šī likuma 81.panta 5.apakšpunkts punkts nosaka, ka “Pašvaldības nozīmes ceļš vai iela ir publiski pieejama, un līdz pašvaldības nozīmes ceļa vai ielas statusa atcelšanai aizliegts

ierobežot transporta un gājēju kustību pa to". Savukārt 6.apakšpunkts "Pašvaldībai ir tiesības, informējot zemes īpašnieku, ierīkot jaunas inženierkomunikācijas — iekārtas, ierīces, ietaises, tīklus, līnijas un to piederumus —, ja tas ir nepieciešams sabiedrības interešu īstenošanai".

Šis risinājums atbrīvotu privātpersonas no sarežģītā, laikietilpīgā un finansiāli dārgā zemes atsavināšanas procesa. Nekustamā īpašuma īpašniekiem, tiktu veikti ieraksti zemesgrāmatā par pašvaldības koplietošanas meliorācijas sistēmas apgrūtinājumu, kas attiecīgā nekustamā īpašuma īpašniekam uzliktu par pienākumu nodrošināt brīvu un netraucētu piekļuvi, savukārt pašvaldības kļūtu par attiecīgās līnijas inženierbūves tiesisko valdītāju, kas nozīmē to, ka nav ierobežojumu tās uzturēšanai un pārbūvei. Savukārt pašvaldībām būtu jāveic meliorācijas sistēmu inventarizācija, to reģistrācija meliorācijas kadastrā, jādeklarē VZD kā līnijveida būve, kā arī jāveic grozījumi teritorijas plānojumā, lai attiecīgā būve atrastos Tehniskās apbūves teritorijā.

5.3.2. Pastāv virkne problēmu attiecībā uz ūdens novadīšanas infrastruktūras aizsargjoslu režīma īstenošanu:

PROBLĒMA:

Aizsargjoslu likums nosaka ekspluatācijas un vides aizsargjoslas meliorācijas sistēmām ārpus apdzīvotām vietām, savukārt apdzīvotajās vietās aizsargjoslas nosaka ar attiecīgās pašvaldības teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumiem (TIAN). Līdz ar to nav vienotas normas, kas nosaka visā Latvijas republikas teritorijā vienādas aizsargjoslu platumus ap meliorācijas būvēm apdzīvotās vietās.

Apdzīvotās vietās ūdens novadīšanas sistēmu aizsargjoslas ir noteiktas neizvērtējot iespēju veikt to efektīvu un kvalitatīvu uzturēšanu, vairāk ir aizstāvētas nekustamo īpašumu īpašnieku un apbūves intereses. Ja uz zemes vienības, kas ir fiziskās personas nekustamais īpašums atrodas (pēc būtības) pašvaldības nozīmes koplietošanas meliorācijas sistēma, bet tā nav reģistrēta meliorācijas kadastrā - grāvis vai kolektors, kas nav reģistrēts kā apgrūtinājums zemesgrāmatā vai īpašuma pagrūtinājumu plānā, pašvaldībai/valstij nav instrumenta, kā apsaimniekot/piekļūt minētajai infrastruktūrai, jo saskaņā ar *Civillikumu* privātpersonai ir tiesības uz savu īpašumu;

PRIEKŠLIKUMS:

Būtu nepieciešams izdot atsevišķus ministru kabineta noteikumus, kas nosaka ekspluatācijas aizsargjoslas ap meliorācijas, virszemes noteces būvēm un ierīcēm noteikšanas metodiku apdzīvotu vietu un pilsētu teritorijās, pēc analogijas kā Ministru kabineta noteikumos Nr.833 "*Ekspluatācijas aizsargjoslu noteikšanas metodika gar ūdensvadu un kanalizācijas tīkliem*" un ministru kabineta noteikumos Nr.306 "*Noteikumi par ekspluatācijas aizsargjoslas*

ap meliorācijas būvēm un ierīcēm noteikšanas metodiku lauksaimniecībā izmantojamās zemēs un meža zemēs”.

5.3.3. Saskaņā ar esošo normatīvo regulējumu pašvaldībām ir sarežģīti pārņemt kontroli par pašvaldības nozīmes koplietošanas ūdens novadīšanas sistēmu un uzturēt/attīstīt to.

PROBLĒMA:

Attiecībā uz pašvaldības nozīmes koplietošanas meliorācijas sistēmas uzturēšanu, kas atrodas fizisku personu nekustamo īpašumu zemes vienībās, pašvaldībām ir tiesības veikt to uzturēšanas aktivitātes, tikai tādos gadījumos, ja šī sistēma ir pakļauta palu vai vējuzplūdu plūdu riskiem un lai novērstu avārijas situācijas. Savukārt, ja avārijas draudu novēršanas darbi ir jāveic to neatbilstošas ekspluatācijas un uzturēšanas dēļ, pašvaldībai ir pienākums pieprasīt darbu veikšanas izmaksas segt zemju īpašniekiem vai tiesiskajiem valdītājiem, saskaņā ar ministru kabineta noteikumiem Nr. 378 *“Meliorācijas sistēmas būvniecības, ekspluatācijas un uzturēšanas izmaksu aprēķināšanas, sadales un norēķinu kārtība un kārtība, kādā pašvaldība piedalās pašvaldības nozīmes koplietošanas meliorācijas sistēmas būvniecībā, ekspluatācijā un uzturēšanā, kā arī minēto izmaksu segšanā”*. Praksē tas nedarbojas, jo nereti koplietošanas meliorācijas sistēma netiek uzturēta, ja kādam no koplietošanas sistēmas īpašniekam nav finanšu līdzekļu un šāda piespiedu maksas iekasēšana nozīmē tiesvedības procesu, kā arī iespējamu nekustamā īpašumu piespiedu pārdošanu, kas prasa ievērojamu laiku un finanšu resursus. Faktiski iepriekšminētais regulējums nozīmē, ka tikai piekrastes pašvaldībām ir praktiska iespēja veikt pašvaldības nozīmes meliorācijas sistēmas uzturēšanas aktivitātes, un nevis preventīvi, bet arī tikai pēc reālajiem postījumiem, ko nodara pali vai vējuzplūdes.

PRIEKŠLIKUMI:

Lai pašvaldības varētu preventīvi novērst avārijas situāciju iestāšanās riskus un ieguldīt līdzekļus novadošo tīklu uzturēšanā, ekspluatācijā, būvniecībā, nepiedzenot no nekustamo īpašumu īpašniekiem finanšu līdzekļus ministru kabineta noteikumos Nr.378 *“Meliorācijas sistēmas būvniecības, ekspluatācijas un uzturēšanas izmaksu aprēķināšanas, sadales un norēķinu kārtība un kārtība, kādā pašvaldība piedalās pašvaldības nozīmes koplietošanas meliorācijas sistēmas būvniecībā, ekspluatācijā un uzturēšanā, kā arī minēto izmaksu segšanā”* 3.3.punktu izteikt šādā redakcijā *“meliorācijas sistēmas avārija vai avārijas draudi (tai skaitā, kas var rasties plūdu dēļ), meliorācijas sistēmas pēkšņs defekts, kurš rada neplānotu meliorācijas sistēmas darbības apstādināšanu vai kura sekas var būt nelaimes gadījums (turpmāk – avārijas draudi);”*

Ministru kabineta noteikumu Nr. 378 *“Meliorācijas sistēmas būvniecības, ekspluatācijas un uzturēšanas izmaksu aprēķināšanas, sadales un norēķinu kārtība un kārtība, kādā pašvaldība piedalās pašvaldības nozīmes koplietošanas meliorācijas sistēmas būvniecībā, ekspluatācijā un*

ūzturēšanā, kā arī minēto izmaksu segšanā” 14.punktu izteikt šādā redakcijā “Ir tiesīga segt darbu izmaksas pašvaldības nozīmes koplietošanas meliorācijas sistēmas būvniecību, ekspluatāciju vai uzturēšanu saskaņā ar šo noteikumu 3. punktu.” Svītrot šo pašu noteikumu 14.1.; 14.2 punktus.

Lai būtu iespējams apsekot tādas meliorācijas un lietus kanalizācijas sistēmas, kas nav reģistrētas meliorācijas kadastrā vai ierakstītas apgrūtinājumu plānā nekustamo īpašumu īpašniekiem, būtu nepieciešams veikt papildinājumu Aizsargjoslu likuma, 35.panta 8.apakšpunktā “Pašvaldību un atbildīgo valsts institūciju dienestiem kontroles un uzraudzības nolūkos atļauts apmeklēt visus nokrišņu notekūdeņu novadīšanas objektus/sistēmas objektus, kuriem nav noteiktas aizsargjoslas saskaņā ar aizsargjoslu likumu”.

PROBLĒMA:

Lai koplietošanas meliorācijas sistēmai būtu iespēja mainīt statusu no “koplietošanas meliorācijas sistēma” uz “pašvaldības nozīmes koplietošanas meliorācijas sistēma” (kurai, saskaņā ar ministru kabineta noteikumi Nr.378 “Meliorācijas sistēmas būvniecības, ekspluatācijas un uzturēšanas izmaksu aprēķināšanas, sadales un norēķinu kārtība un kārtība, kādā pašvaldība piedalās pašvaldības nozīmes koplietošanas meliorācijas sistēmas būvniecībā, ekspluatācijā un uzturēšanā, kā arī minēto izmaksu segšanā” pašvaldībai būtu tiesības veikt meliorācijas sistēmas uzturēšanas aktivitātes), pirms pašvaldības domes lēmuma par meliorācijas sistēmas statusa maiņu pieņemšanas, koplietošanas meliorācijas sistēmai ir jābūt reģistrētai meliorācijas kadastrā. Savukārt, meliorācijas sistēmu reģistrēt meliorācijas kadastrā var tikai un vienīgi attiecīgas nekustamā īpašuma īpašnieks vai tiesiskais valdītājs. Lai reģistrētu koplietošanas meliorācijas sistēmu meliorācijas kadastrā, ir jāveic, attiecīgās meliorācijas sistēmas inventarizācija, savukārt, tās ir papildus izmaksas nekustamā īpašuma īpašniekiem. 2018.gada septembrī Zemkopības ministrija ir izstrādājusi noteikumu projektu “Meliorācijas kadastra noteikumi”. Šo noteikumu projekts ietver pozitīvas izmaiņas Meliorācijas kadastra noteikumos, kas ļautu veiksmīgāk VSIA ZMNI, pašvaldībām un privātpersonām meliorācijas sistēmu reģistrēšanu, datu aktualizāciju kā arī inventarizēšanas kārtību. Taču šo grozījumu priekšlikumā būtu nepieciešami daži uzlabojumi, lai jaunizstrādātie noteikumi būtu pilnīgāki un veiksmīgāk ieviešami praksē.

PRIEKŠLIKUMI:

Izstrādātā “Meliorācijas kadastra noteikumu” projekta veikt sekojošos grozījumus:

- 18.punktā “Meliorācijas kadastra informācijas sistēmas datu obligātai jaunai reģistrēšanai sabiedrībā iesniedz:”, svītrot vārdu “obligātai”, jo uz Obligāto jauno reģistrēšanu attiecas tikai 18.1.2. un 18.2. apakšpunkti, savukārt tie ir noteikti ar speciālajiem būvnoteikumiem MK 550 “Hidro tehnisko un meliorācijas būvju būvnoteikumi”, pārējie punkti nosaka jaunu reģistrēšanu, bet ne obligātu;

- 18.3. punktā “pašvaldība meliorācijas sistēmas inventarizācijā iegūto informāciju”, aiz vārda “pašvaldība” lietot vārdu “koplietošanas”, kas ļautu precizēt, ka pašvaldība var veikt jebkuras koplietošanas meliorācijas sistēmas inventarizāciju;
- 38.punktā labot iespējamu drukas kļūdu: projektā ierakstīts 3.pielikums, kas ir pats iesniegums, bet 38.punkts attiecās uz apzīmējumiem, kas ir 2.pielikumā;
- 1.pielikums. 13.; 14.; 15.; 16. kvantitatīvajiem rādītājiem (Sedimentācijas baseins, divpakāpju meliorācijas grāvji, akmeņu krāvumi, mākslīgie mitrāji) nav likumdošanā nostiprinātas būves statusa definīcijas un nav noteikti to raksturīgie parametri. Attiecīgi, ja tie ir uzskaitīti 1.pielikumā kā kvantitatīvie rādītāji, tad tos būtu nepieciešams iekļaut arī 4.pielikumā un būtu jāveic to vērtēšana;
- Lai tiktu izslēgta daļa meliorācijas sistēmas, saskaņā ar 19.2.punktu, īpašniekam pietiek ar DAP (Dabas aizsardzības pārvaldes) atzinumu, ka tas atrodas rezervāta vai lieguma teritorijā un tehniskās pārbaudes atzinumu. Šāda kārtība atvieglo meliorācijas sistēmas posma izņemšanu procesu no meliorācijas kadastra un nevienam no atzinumiem nedod sateces baseina hidroloģiskā stāvokļa novērtējumu un hidroloģiskā stāvokļa izmaiņu raksturojumu blakus esošajos īpašumos, it sevišķi, netiek izvērtēti hidromelioratīvie procesi, kas notiek ar meliorācijas sistēmu augšpus lieguma teritorijas. Šādu izmaiņu īstenošanas laikā būtu jāskata sistēma kopumā un jāvērtē ne tikai dabas aizsardzība, bet arī noteces aizsardzība, jo **ūdenim nepastāv īpašumtiesību vai dabas liegumu robežas**. Šāds regulējums dod priekšrocību dabas aizsardzībai, savukārt netiek izvērtētas ekonomiskās sekas lauksaimniecībai vai infrastruktūrai, kas var tikt pakļautas liekā mitruma iedarbībai. Lai atzinumi būtu pilnvērtīgi, tiem būtu nepieciešams pievienot arī sertificēta meliorācijas speciālista atzinumu par sistēmas kopējo stāvokli, ietekmi uz augstāk esošajiem īpašumiem un infrastruktūru, kā arī virsūdeņu noteces apjoma un caurplūdumu novērtēšanai ir nepieciešams veikt hidroloģisko un hidraulisko aprēķinu visam sistēmas sateces baseinam;

Lai arī pašvaldībām ir dota iespēja piedalīties koplietošanas meliorācijas sistēmu ekspluatācijas, uzturēšanas un būvniecības procesos, šo darbību īstenošanai ir nepieciešams veikt vienotu sistēmu apzināšanu, to izvērtēšanu un nepieciešamības gadījumā arī veikt meliorācijas sistēmas statusa maiņu, kā to nosaka Meliorācijas likuma 22.2 pants.

Lai izslēgtu likumā noteiktās normas interpretācijas iespējamību, būtu nepieciešams Meliorācijas likuma 22.2 pantu papildināt ar tekstu “Pašvaldība pieņem pozitīvu lēmumu sabiedrības interešu labā, ja 51 procents no koplietošanas meliorācijas sistēmas zemes īpašniekiem vai tiesiskajiem valdītājiem pauž pozitīvu viedokli”, tādā veidā izslēdzot dažādu juristu interpretācijas par terminu “viedokļa noskaidrošana”.

5.4. Nokrišņu notekūdeņu attīrīšana

Normatīvajā regulējumā ir virkne neskaidrību arī attiecībā uz lietus notekūdeņu attīrīšanu.

5.4.1. Ministru kabineta noteikumu Nr. 34 "Noteikumi par piesārņojošo vielu emisiju ūdenī" plašās interpretācijas iespējas attiecībā uz lietus notekūdeņu attīrīšanu:

PROBLĒMA:

LBN 223-15 "Kanalizācijas būves" nosaka, ka jānodrošina ne mazāk kā 70% vispiesārņotāko virszemes noteces ūdeņu gada apjoma attīrīšana no lietus kanalizācijas sistēmā novadītajiem lietus ūdeņiem, un tas jādara saskaņā ar ministru kabineta noteikumiem Nr. 34 noteiktajām prasībām par emisijām ūdenī.

Savukārt ministru kabineta noteikumi Nr. 34 "Par Noteikumi par piesārņojošo vielu emisiju ūdenī" nosaka kārtību, kādā operators kontrolē piesārņojošo vielu emisijas apjomu ūdenī, veic monitoringu un sniedz attiecīgu informāciju, kā arī emisiju robežvērtības vidē novadāmo notekūdeņu piesārņojumam (rādītājiem BSP₅, KSP, suspendētās vielas, N_{kop}, P_{kop}). Attiecībā uz lietus ūdeņiem, objekti, kuriem jāsaņem atļauja piesārņojošās darbības veikšanai vai tehniskie nosacījumi, ir notekūdeņu attīrīšanas iekārtas, degvielas uzpildes stacijas, citi punktveida objekti.

Attiecībā uz izklaidēto piesārņojumu vai lietus kanalizācijas šķirtsistēmām nav noteiktas lietus ūdeņu kvalitātes prasības vai piesārņojošo vielu robežvērtības. Rezultātā MK noteikumi Nr. 34 "Par Noteikumi par piesārņojošo vielu emisiju ūdenī" atstāj plašas interpretācijas iespējas attiecībā uz lietus notekūdeņu atbilstošu attīrīšanu un uzliek faktiski grūti izpildāmu pienākumu Reģionālajām vides pārvaldēm, pašvaldībām, kuru īpašumā un apsaimniekošanā ir virsūdens novadīšanas sistēmas, kā arī lietus notekūdeņus novadošo objektu īpašniekiem izvērtēt lietus notekūdeņu ietekmi uz vidi un paredzēt atbilstošu attīrīšanu.

Minimizējot piesārņojuma riskus, tiek noteiktas nesamērīgas prasības attiecībā uz lietus notekūdeņu attīrīšanu, bet bieži lietus ūdeņi nonāk vidē nepietiekoši attīrīti.

PRIEKŠLIKUMS:

Vēlams izstrādāt jaunu pielikumu Ministru kabineta noteikumiem Nr. 34 "Par Noteikumi par piesārņojošo vielu emisiju ūdenī", kurā tiktu noteiktas prasības ūdens attīrīšanai tipiskajās situācijās. Prasības saturētu tipiskos apbūves veidus un virsmas (piemēram, savrupmāju apbūve, daudzdzīvokļu namu apbūve, apbūve ar lielu metāla jumtu īpatsvaru, darījumu apbūve, komercapbūve, tirdzniecības centri, dažāda lieluma stāvvietas) un konkrētajām situācijām piemērotos notekūdeņu attīrīšanas risinājumus, ieskaitot konvencionālos un zaļos (ilgtspējīgos risinājumus).

5.4.2. Trūkst vadlīnijas ūdenssaimniecības pakalpojumu likuma paredzētajiem saistošiem noteikumiem

PROBLĒMA:

Saskaņā ar *"Ūdenssaimniecības pakalpojumu likumu"*, pašvaldības var izdot saistošos noteikumus par lietus ūdeņu apsaimniekošanu, taču nav aprakstītas vadlīnijas vai ieteikumi šādiem saistošajiem noteikumiem. Rezultātā dažu pašvaldību prasības pret lietus notekūdeņu apsaimniekošanu, ilgtspējīgu ekspluatāciju un attīrīšanu nav samērīgas un ir tehniski neizpildāmas, kā arī nereti šādas prasības vispār netiek izvirzītas;

PRIEKŠLIKUMS:

Izstrādāt vadlīnijas pašvaldības saistošajiem noteikumiem par nokrišņu notekūdeņu apsaimniekošanu, tajos ietverot:

- Prasības un ierobežojumus pieslēgumiem pie nokrišņu notekūdeņu infrastruktūras, kas izriet no sateces baseinu apsaimniekošanas plāniem;
- atbildības sadalījumu par dažādu veidu nokrišņu notekūdeņu novadīšanas infrastruktūras elementu uzturēšanu un attīstību;
- kārtību, kādā pašvaldība kontrolē ūdens novadīšanas infrastruktūras, tai skaitā meliorācijas sistēmas stāvokli un uzturēšanas pasākumus;
- kārtību kādā pašvaldība uztur un ekspluatē tai piederošas esošās nokrišņu notekūdeņu novadīšanas sistēmas, kas atrodas fizisko un juridisko personu īpašumos un kārtību, kādā zemesgrāmatā ierakstāmi apgrūtinājumi par minētajiem tīkliem.
- prasības noteces samazināšanai vietās, kur esošā sistēmas kapacitāte ir ierobežota;
- rekomendētos pasākumus noteces samazināšanai un notekūdeņu attīrīšanai, t.sk. zaļos (ilgtspējīgos) nokrišņu notekūdeņu apsaimniekošanas risinājumus;
- maksāšanas kārtību par nokrišņu notekūdeņu novadīšanas sistēmas pakalpojumiem.
-

5.4.3. Automašīnu novietņu noteces attīrīšanas prasības nav harmonizētas

PROBLĒMA:

Automašīnu novietņu seguma veidu un parametrus virsūdeņu savākšanai, novadīšanai un attīrīšanai (pamata kritērijs - automašīnu skaits) nosaka ar attiecīgas teritorijas apbūves noteikumiem (pašvaldību līmenis), kas praksē nozīmē atšķirīgas normas starp pašvaldībām.

PRIEKŠLIKUMS:

Ministru kabineta noteikumos Nr. 34 iekļaut prasības nokrišņu notekūdeņu attīrīšanai tipiskajās situācijās, t.sk. automašīnu novietnēs, ar konvencionālo un zaļo (ilgtspējīgo) risinājumu izmantošanu.

5.5. Norēķinu kārtība

5.5.1. Nokrišņu notekūdeņu savākšanas un attīrīšanas regulējums

PROBLĒMA:

Normatīvais regulējums neuzliek par obligātu prasību, bet arī neaizliedz samaksas ieviešanu par nokrišņu notekūdeņu savākšanu un attīrīšanu, atstājot to pašvaldību ziņā:

Jebkura mākslīgi izveidota sistēma ne tikai jāekspluatē, bet ir plānveidīgi jāuztur. Likuma “Par pašvaldībām” 15.pants nosaka pašvaldības autonomās funkcijas organizēt iedzīvotājiem komunālos pakalpojumus, tai skaitā - notekūdeņu savākšanu, novadīšanu un attīrīšanu neatkarīgi no tā, kā īpašumā atrodas dzīvojamais fonds, savukārt likumdošanā nav noteikts, no kādiem līdzekļiem jāorganizē šī funkcija.

Ūdenssaimniecības pakalpojumu likums nosaka komunālo notekūdeņu savākšanu un attīrīšanu kā sabiedrisko ūdenssaimniecības pakalpojumu, savukārt pakalpojumus lietus ūdeņu savākšanai un novadīšanai, tai skaitā centralizētajās kanalizācijas sistēmās definē kā ūdenssaimniecības pakalpojumus.

Likumdošanā noteikta kārtībā, kā tiek noteikta un iekasējama maksa par sabiedriskajiem ūdenssaimniecības pakalpojumiem.

Savukārt ūdenssaimniecības pakalpojumu likums nosaka, ka Vietējās pašvaldības dome ir tiesīga izdot saistošos noteikumus par lietus ūdeņu apsaimniekošanu pašvaldības administratīvajā teritorijā.

Praksē tas nozīmē, ka:

- pašvaldība var noteikt samaksu par nokrišņu notekūdeņu savākšanu un attīrīšanu;
- samaksas jautājums par nokrišņu notekūdeņu novadīšanas infrastruktūru ir pašvaldības atbildības līmenis.

Maksa par nokrišņu notekūdeņu savākšanu un attīrīšanu ir politiski jūtīgs jautājums un pašvaldības sedz ūdens novadīšanas sistēmu uzturēšanu un attīstību no pašvaldības budžeta līdzekļiem vai prasa to segt ūdenssaimniecības pakalpojumu sniedzējiem. Lai nepārslogotu esošo sistēmu un optimizētu nokrišņu notekūdeņu novadīšanas sistēmas izmaksas pieejamā pašvaldības finansējuma ietvaros, praksē pašvaldības nosaka ierobežojumu nokrišņu notekūdeņu novadīšanai, kur sistēmas kapacitāte nav pietiekoša. Taču tas notiek haotiski, nevis

sistemātiskā veidā. Ņemot vērā labo starptautisku praksi un nepieciešamību veikt sistēmas uzturēšanu un attīstību, būtu svarīgi valsts līmenī uzsvērt samaksas svarīgumu par nokrišņu notekūdeņu savākšanu un attīrīšanu.

Līdz šim Latvijas republikā ir fiksētas divas iedzīvotāju kategorijas, kas maksā par nokrišņu notekūdeņu novadīšanas infrastruktūru:

- **Pirmā** un lielākā ir nekustamo īpašumu īpašnieki ārpus apdzīvotām vietām un pilsētām, kuriem ir meliorētas lauksaimniecības zemes, jo kadastrālās vērtības aprēķināšanā tiek vērtēts tehniskais rādītājs "Lauksaimniecībā izmantojamās zemes un meža zemes kvalitāte". Tas raksturo zemes produktivitāti vai labumu, ko augsne var dot īpašniekam, ja tā tiek pareizi apstrādāta un izmantota. Zemes produktivitāte ir atkarīga no augsnes tipa (velēnu podzolētā, glejotā, velēnu karbonātiskā u.c.), augsnes mehāniskā sastāva (māls, smilšmāls, smilts u.c.), cilmieža, augsnes skābuma reakcijas, meliorācijas sistēmas stāvokļa, zemes gabala kontūras un platības, akmeņainības, reljefa.
- **Otra grupa**, atrodas apdzīvotās vietās un pilsētās, piemēram, Rīgas pilsētas iedzīvotāji, kuriem tiek veikts aprēķins par lietus ūdeņu kanalizāciju, ja nokrišņu ūdeņi tiek novadīti kopsistēmā, saskaņā ar Ūdenssaimniecības pakalpojumu likumā noteikto.

Pirms stājās spēkā vienota tarifa regulēšanas sistēma Latvijas Republikā (2010.gads), daļa pašvaldību samaksu par lietus ūdeņu novadīšanu daļēji bija iekļāvuši ūdenssaimniecības pakalpojumu tarifos. Savukārt šobrīd, sabiedriskā ūdenssaimniecības pakalpojuma tarifa aprēķināšanas metodika un tās apstiprināšanas kārtība to vairs nepieļauj, un visi izdevumi, kas saistīti ar lietus kanalizācijas vai drenāžas sistēmu apdzīvotās vietās uzturēšanas, remonta un jaunu sistēmu būvniecību ir jāparedz pašvaldību budžeta līdzekļos.

PRIEKŠLIKUMI:

Likuma par pašvaldībām 15.panta 1.apakšpunktu papildināt "notekūdeņu savākšana, novadīšana un attīrīšana, tai skaita nokrišņu notekūdeņu un drenāžas ūdeņu novadīšana segtajos un atklātos tīklos".

Ūdenssaimniecības pakalpojumu likumu papildināt ar sekojošu definīciju "pakalpojumi nokrišņu notekūdeņu novadīšanai – pakalpojumi nokrišņu ūdeņu (lietus un sniega kušanas ūdeņu) un gruntsūdeņu, kas tiek savākti un novadīti ar meliorācijas sistēmu palīdzību, lietus kanalizācijas vai citādi, novadīšana no nekustamajiem īpašumiem, attīrīšana (ja nepieciešams) un novadīšana vidē";

5.5.2. Maksas ieviešanas par lietus ūdeņu novadīšanu iespējamie scenāriji

Nokrišņu notekūdeņu novadīšana kā sabiedriskais ūdenssaimniecības pakalpojums

Piemērojot samaksu par virszemes noteces novadošās sistēmas kā sabiedriskā ūdenssaimniecības pakalpojumu, ir jāveic attiecīgie grozījumi Ūdenssaimniecības pakalpojumu

likumā, kurā tiek papildināts 1.panta 9.apakšpunkts ar to, ka sabiedriskie ūdenssaimniecības pakalpojumi ietver arī nokrišņu notekūdeņu novadīšanas sistēmas. Šādā gadījumā, samaksas tarifu būtu jāapstiprina Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisijai vai pašvaldībai.

Nokrišņu notekūdeņu novadīšana kā maksas ūdenssaimniecības pakalpojums

Virszemes noteces novadošas sistēmas ekspluatācijas un uzturēšana kā pakalpojums par fiksētu maksu, tā īstenošanai nepieciešami metodiskie norādījumi pašvaldībām, par maksas aprēķināšanu. Šāda maksa par lietus ūdeņu novadīšanu tiek piemērota dažādās valstīs, piemēram, Vācijā kā maksa par nekustamajā īpašumā esošo cietā seguma kvadrātmetru, Nīderlandē - konstanta gada maksa par pakalpojumu, Dānijā – komponente pie ūdenssaimniecības tarifa, ASV - maksa par cietā seguma kvadrātmetru. Katrā pašvaldībā ir dažādi tehniskie risinājumi nokrišņu notekūdeņu novadīšanai, to nolietojums un fiziskais stāvoklis, kā arī dažādu garumu virszemes noteces novadošas sistēmas, līdz ar to nav iespējams šī projekta ietvaros sniegt priekšlikumus par vienotu metodiku, kā nosakāma maksa par virszemes noteces novadošas sistēmas pakalpojumu. To būtu nepieciešams izstrādāt nozares specialistiem, balstoties uz pašreizējo lielo pašvaldību pieredzi nokrišņu notekūdeņu novadīšanas sistēmu ekspluatācijā un uzturēšanā.

Izvērtējot iepriekš minētos variantus par nokrišņu notekūdeņu novadīšanas sistēmas apsaimniekošanas samaksu ieviešanu, var izdalīt vairākus:

- pozitīvus aspektus:
 - nauda sasniedz mērķi (tiek veikti tiešie maksājumi pakalpojuma sniedzējam);
 - pakalpojuma saņēmējiem tiek nodrošināts saprotams maksājuma mehānisms;
- Negatīvus aspektus:
 - sarežģīti aprēķini gan pakalpojumam metodikas noteikšanai, gan tarifa aprēķinam;
 - papildus izdevumu pozīcija iedzīvotājiem/pakalpojuma saņēmējiem;
 - nepieciešams jauns saistošo normatīvo aktu regulējums pašvaldību līmenī.

Nodoklis par nokrišņu notekūdeņu novadīšanu

Cita iespēja, kā nodrošināt nokrišņu notekūdeņu novadīšanas infrastruktūras ekspluatācijas izdevumu segšanu, ir ieviešot attiecīgu nodokli. Šajā gadījumā, lai nodrošinātu vienlīdzības principu iedzīvotājiem, būtu nepieciešams ieviest vienotu metodiku nodokļa aprēķināšanā visā Latvijas teritorijā. Nodoklis būtu piemērojams visiem, kas, kas lieto attiecīgo apdzīvotu vietu nokrišņu notekūdeņu novadīšanas infrastruktūru.

Lai varētu realizēt šo risinājumu jāveic attiecīgie grozījumi likumā “Par nodokļiem un nodevām”. Nodokļa piemērošanas mehānismu jānosaka ar Ministru kabineta noteikumiem.

Izvērtējot šādu samaksas veidu par nokrišņu notekūdeņu novadīšanu, būtu vērš uzmanība un sekojošiem negatīvajiem aspektiem:

- samērā sarežģīta nodokļa administrēšana, kas saistīta ar nodokļa aprēķināšanu un iekasēšanu pašvaldībās;
- finansējums tikai pastarpināti nonāk pie tiešā nokrišņu notekūdeņu novadīšanas pakalpojuma sniedzēja.

5.6. KOPSAVILKUMS UN TURPMĀKĀS DARBĪBAS IZMAIŅU IEVIEŠANAI

Latvijā ilgtspējīgo pieeju un zaļās infrastruktūras pielietojums pieaug, taču tas notiek lēnāk, nekā nepieciešams. Galvenie iemesli ir:

- ilgtspējīgas finansēšanas mehānisma trūkums infrastruktūras attīstībai un uzturēšanai,
- zināšanu un kompetences trūkums zaļās infrastruktūras izveidē un uzturēšanā,
- nepilnības normatīvajā regulējumā.

Šajā dokumentā tika apskatītas un noformulētas likumdošanas nepilnības balstoties uz pētījuma autoru/ekspertu viedokli, kā arī sadarbībā ar iesaistītajām pusēm sagatavoti priekšlikumi normatīvā regulējuma pilnveidošanai un iespējām izveidot atbilstošus finansēšanas modeļus.

Lai pētījumā gūtās zināšanas un secinājumi nezaudētu savu aktualitāti, būtu jāīsteno arī nākamie soļi priekšlikumu realizācijā. Sadarbojoties ar tādām valsts iestādēm kā Zemkopības Ministrija, Ekonomikas Ministrija, Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija un to pakļautībā esošajām struktūrām, kā arī VSIA LVĢMC, VSIA ZMNI, LSGŪTIS SC, Melioratoru biedrībai un citām ieinteresētajām pusēm, būtu jāorganizē darbs konkrētu izmaiņu formulēšanai, apspriešana un virzīšanai uz apstiprināšanu Saeimā.

Pētījumā ir identificēta arī nepieciešamība izstrādāt virkni tehnisko standartu, vadlīniju, veikt meteoroloģisko datu apkopojumu un prognožu, kam ir nepieciešams papildus ārējais finansējums.

Kopumā pētījumā gūtās zināšanas parādīja nozares izaugsmes un pilnveides iespējas, kuru ieviešanai nepieciešami līdzekļi spētu attaisnot ieguldījumu ilgtspējīgā ūdens resursu izmantošanā.